

V torek, četrtak in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:
Za vsa leta 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in upravništvo
je na stolnem trgu (Dom-
platzi) h lišna št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznanila:
Za navadno desatopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se natisne krat,
5 kr. če se tiska skrat,
4 kr. če se tiska skrat-
veče pramenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati
kolok (štempelj) za 30 k.

Bkopirni se ne vračajo,
dopisni naj se blagovoljno
frankirajo.

Št. 49.

V Mariboru 28. julija 1868.

Tečaj I.

Rešitev zastavice.

I.

Iz Dolénje Kranjske. P.

Naše nekdanj toliko slavne „Novice“ so prinesle v svojem 26. listu naslednjo zastavico: „Državni kancelar dunajski hvali deželni zbor Kranjski, ki je po večini naroden, in je iz tega ozira celo zboru poslancev priporočal, naj Slovencem dovoli železnico, — c. kr. kranjska deželna vlada pa se neki brani imenovati tri fajmoštre, ktere je nasvetovalo sl. knezoškofijstvo, in to, kakor pravijo, v spomin na volitve za deželni zbor. Gori hvala, doli pokora — iz istega vzroka! Naj nam ugane, kdor more to zastavico, ki je na vsaki način vredna interpelacije v prihodnjem deželnem zboru.“*)

Zastavico to rešiti ni težko. Novice same so prinesle rešitev njeno v istem listu ko zastavico na 205. strani v 5. in 6. vrsti z dolaj v govoru g. državnega kancelarja. Vzemi torej dragi čitatelj! 26 list Novic v roke, poišči si in prečitaj omenjeni dve vrstici in znana ti bode rešitev te zastavice in čudne te prikazni, da se gori hvali, doli pa pokori iz istega vzroka, kar je le na videz čudno. — Kako namreč ne bi g. baron Beust zgoraj hvalil, kako ne bi prijazen in hvaležen bil poslancem slovenskim, ki so se njegaja dni tako obnašali, da smo mislili: prejš bo Sava od Zidanega mostu proti Triglavu nazaj tekla, ko da bi se ti možje federalizmu izneverili in Nemcem, Madjarom ali vladi za ljubo od zlatega pravila „vsi narodi enaka bremena, vsi enake pravice“ odstopili — ki pa so, kedar je čas prišel, da bi stanovitnost in značajnost svojo pokazali, pozabivši, da niso c. kr. ampak narodni poslanci, obljube in prisege svoje prelomili, federalistično pri volitvah v zvezde kovano zastavo raztrgali in zavrgli ter na Dunaj tekli ne protestovat zoper, nego glasovat za dualizem in izdat nas nemško madjarskej nadvladi in tisti čudni sreči, ktera nam že iz te navlade izvira, in ki nam še izviralta bode. G. državni kancelar dobro pozna važnost in daljavo tega koraka poslancev slovenskih. On dobro vé, da so slovenski poslanci že s samo pričujočnostjo svojo v cislajtantkem reichsrathu privolili v raztrganje Avstrije na dve državi in v tisti „ausgleich“, ki je v finančnem in še marsikterem drugim oziru tak, da bi utegnil v kratkem času „gleich aus“ biti. On dobro vé, da so samo nazočnostjo svojo v cislajtantkem reichsrathu kronovino Slovenijo, t. j. združenje Slovencev pod eno administrativno in politično celoto, do ktere imamo ne samo narodno, ampak tudi historično pravo, žrtvovali novoskovani državi „Cislajtani“ za ljubo, v ktere zbor zastopnike svoje pošiljati bili smo

*) „Novice“ so prinesle precej v drugem listu iz „gotovega vira“ sporočila, da ni c. k. kranjska vlada celo letošnje leto nobenega predloga knezoškofijkega ordinarijata predrugečila in da tudi zdaj ni pred njo nič takega, da bi druge misli bila. — Po tem sporočilu „Novice“ si najbrže vsak, komur te reči znane niso, misli, da je zdaj vse v redu, ali temu ni tako. Mogoče, da ni c. kr. dež. vlada letos še nobenega kn.-škof. predloga predrugečila, ali tega jej tudi nikdo ni očitil. Da pa c. kr. dež. vlada trem nasvetovanim fajmoštrom, ki so narodnjaki, far že dolgo dolgo podeliti neče, za ktere so namenjeni, in ktere so zaradi tega že celo leto zapuščene, — da se tako ne samo tem trem, ampak tudi mnogim drugim duhovnikom godi, ker so pri volitvah po svoji vesti kot Slovenci se obnašali in glasovali, to je faktum, ki se menda tajiti ne more. —

pravno tako malo zavezani, ko Čehi, Hrvatje ali Madjari. Kajti zgodovina pripoveduje sicer, da smo Slovenci razen kranjskih, koroških, štajerskih in primorskih deželnih zborov v poprejšnjih časih tudi skupne ali generalne zборе vseli teh dežel imeli, kateri so zdaj v eni, zdaj v drugi zgoraj omenjenih dežel zborovali; zgodovina nam tudi pripoveduje od skupnih dvornih kancelarjev vseli teh dežel, ki so se notranje-avstrijski dvorni kancelarji imenovali; — ali zgodovina nič ne pove od tega, da bi Slovenci kedaj poslance svoje na Dunaj v zbor cislajtantke države pošiljali, kaj takega tudi povedati ne more, ker je državo Cislajtanijo s cislajtantkim državnim zborom še le sedanji kancelar lansko leto s pripomočjo poljskih in — žalibože tudi slovenskih poslancev ustvaril.

Slovenci smo sicer že l. 1848 in 1861 volili in pošiljali na Dunaj, ali kratkomalo ne v kak „cislajtantski“ državni zbor, nego pošiljali smo jih le za to na Dunaj, da bi tam kot zastopniki Slovencev v družbi zastopnikov vseh drugih avstrijskih narodov neobhodno potrebnemu občnemu zboru za zares skupne zadeve cele države Avstrije pot krčili in potem v njem zborovali. Razloček med sedanjim reichsrathom in občnim državnim zborom, kakoršnega smo mi namerovali, je velik, neizmerno velik. Namesto državnega zbora ali reichsratha, kakoršnega smo v mislih imeli, napravile so se zdaj delegacije. Da je ta naprava mogoča bila, so skupne državne zadeve pomanjšali, jih še zmiraj manjšajo in še te, ki so, obravnujejo se v delegacijah, ki same niso skupne, ampak na dvoje ločene, v dvojstvu išče se državno — edinstvo. Saksonsko je še dandenes samostojna država, ki ima še zmiraj svojega lastnega kralja; vendar je s kraljestvom pruskim po skupnem zveznem zboru v tesnej zvezi, ko Magyarorszag z drugimi deželami Nj. veličastva. To je torej prva velika napaka; druga pa je tej enaka, da se neskupne zadeve niso na pravičnej historični in narodni podlagi sestavljenim deželnim zborom v ustavno obravnavo prepustile, ampak kar na vrat na nos v Zalitaviji v področje peštanskega „državnega“ zbora in madjarskega ministerstva, v Predlitaviji pa v področje cislajtantkega „reichsratha“ in cislajtantkega „landes“ ministerstva-stlačile, pri katerem vselej le to obvelja, kar izvoli nemška pseudoliberalna večina in iz nje izišlo, in zato „volksthümlich“ imenovano nemško ministerstvo za dobro spoznati, katerim dvema se pa vselej le to dobro zdi, kar je za Slovence hudo, ki so vsled tega v svojih najsvetejših in imenitnejših zadevah svojim izrečenim neprijateljem v imenu svobode zlote na milost in nemilost izdani. Novoskovani reichsrath se redi tedaj na stroške edinstva avstrijske države in na stroške nemških kraljestev in dežel nove cislajtantke države. Državen zbor v tem smislu nam l. 1848 in 1861, ko smo zastopnike svoje na Dunaj pošiljali, še na misel ni prišel. Pošiljali smo jih, kakor že omenjeno, izključljivo le v posvet za določbo in obravnavo vsem kraljestvom in deželam prostrane Avstrije skupnih zadev, ker nismo mislili mogli, da bi kodaj komu na um palo, nam vselej zvestim lojalnim Slovencem v plačilo za dobrovoljnost našo v pospeševanju skupnega državnega zbora pravico do samostojnosti kratiti v vseh rečeh, ki se ne bodo za skupne državne zadeve spoznale. Moti se torej, siluo se moti vsak, kdor misli in trdi, da smo Slovenci zaradi tega, ker smo potrebo skupnega državnega zbora vselej priznavali, pravico do samostojnosti

Listek.

Iz Fünferheima na Alešovo 1868.

Obljubil sem deseti listek napisati v Mariboru, ali nisem mogel v enem dnevu iz slovenskega Pariza priti v Maribor, noč me je vjela v Fünferheimu, in stan sem si poiskal v gostilnici pri: „šantavem srakoperji“. Tukaj se snide vsak večer inteligencija „fünferheimska“, in ves uradni svet od „Regierungspraesidenta do Dienera“. Pri posebni mizi sedi ostrri gospod bledega lica, pozna se mu, da je, kakor Saphir o tej sorti ljudi piše: „ein lendenlahmer Staatshaemorrhoidarius —; njemu nasproti mož, dozdeva se mi, da je nekak grajšček, — ker zmerom govori o svojem kastelanu, kako mu dobro čuva srakoperje, kteri letajo po praznih grajskih sobanah in ognjušajo raztrgane slike slavnih njegovih dedov. Ta moža politikujeta — in zopet morajo hrbet podržati „die dummen Bindischen“.

Fünferheim stoji med Muro in Dravo, ne ravno v naj prijetniši okolici. Početek mesta sega v čase, ko je Karol Veliki rimskonenski cesar premagal Slovence, in kakor Konstantin Porfirogenit sporočuje, sinčke slovenskih plemenitav svojim hrtom za zajutrek metal. V oni presrečni dobi početka kraljestva, o katerem Voltaire bistroumno reče, da ni bilo niti rimsko niti nemško, se je naselilo tukaj pet oseb, eden kolonist je bil krčmar, ker naši sosedi tisočletni najpreje, kakor Nemeč Maltitz piše, postavijo krčmo, če se kje naselijo — potem še le cerkev. Drugi je bil kožar, kteri je udelaval medvedove kože, ker na teh so Nemci od nekdanj radi ležali, tretji kovač, ki je koval črtala za slovenske kmete, kteri so za Fünferheimčane pšeniček mogli pridelovati, četrti sodar, ker izvrstno vino slovenskih gor je naseljnikom dobro dišalo, peti je delal grablje, ker vil niso kolonisti trpeli. Ker je bilo petero hiš in petero rodbin iz začetka, dali so mestu imé: Fünferheim, in ta petorica je postala patricijska rodbina v mestu, in je nosila veliki zvonec in ohranjevala nemško kulturo. Ta okoliščina jih je storila ponosne in gizdave, nestrpljive in proti novim naseljni-

kom iz Furlanskega prav sitne, zato so njim ti novi naseljniki, h kterim se jih je še tudi nekaj iz slovenskih vasí pridružilo, in ki so različna roko-delstva imeli, postavim: slamnjače in koše pleli, kverde prišivali, mekine delali itd., — dali priimek: „die groben Fünfer“; in ta častljiv naslov še imajo do dnešnjega dne. Kakor je posebna izvrstna lastnost Nemcev, da imajo: „Organisationstalent“, podedovali so tudi Fünferheimčani slabosti svojih dedov, ki so bili: „vivi avidum genus“. Njihova obličja so prav rudeča — kakor starih Germanov „rutiti sunt Germanorum vultus“, nekaj je temu tudi krivo — slovensko vino. Ker so nemška pokolenja, niso naj milejši slovensčini, vendar jih govoriyo v sili s slovenskim kmetom, in sicer ravno tako, kakor so Alarikovi Gotini, ki so se v klasični Heladi naselili bili, govorili jezik Homerov. Tudi so, kakor njihovi predstariši: avidi jurgiorum et sublatius insolescentes, radi se prepirajo, tožujejo in pravdajo, zato dohtarji inajyo v Fünferheimu dober semenj, ne samo pravice dohtarji, temuč tudi zdravništva, kteri obvezujejo rane, in vračajo polomljene kosti.

Okrog Fünferheima že močno čutiš nemško kulturo, zato tudi ni več pod hišnimi pragí zakopanih srebrnjakov, in ne bubla več armada kavračev pod dvoriščih, kakor pred stoletjem. Nekdanj je romalo vsak teden po sto mastnih kopunov v Gradec in na Dunaj, in rajni Metternich ni hotel družega kopuna, nego iz slovenskih goríc, sedaj, ker je kmet gospod, in ne je več z družino pri eni mizi, je tudi začela hirati barantija z kovuni. Nvesta te okrajine je nekdanj slovela in dobila snubače iz Gradca in Belegagrada, in dobila za doto 5 škrinj tenkega platna, 4 breji kravi, dolg štunf zlatov; — kako je vse sedaj drugače v dobi — kulture. V lepo politiranih omarah stanujejo — pajki, v starih blizo svisel hranjenih škrinjah — gostonoge in stenice, namesto armade kavračev bubla tu pa tam še kakošen samec, namesto štunfov polnih zlatov v lepo politiranih „šubladvkastelnih“ so hranjeni — neizplačani „bekseljni“; snubačev ni iz Gradca in Belegagrada, dasiravno zna ljubeznjiva hčerka kuhati za grofovsko mizo, in nosi obroče v židani „kikli“. —

v vseh neskupnih zadevah zapadli. S tem nismo nobene pravice zgubili, marveč zaradi lojalnosti naše smo zaslužili, da bi državna oblast še posebej ozir na nas imela, nam nobene pravice ne krutila, ampak če ne v večji vsaj v toliki meri, ko drugim, manj lojalnim narodom samostojnosti in narodne svobode privoila, in ker je to brez zedinjenja Slovencev v eno politično in administrativno celoto nemogoče, tudi to zedinjenje pospeševala ter ga uredila, brže bolje. Da se Slovenci, zahtevaje to zedinjenje, na historično podlago opiramo, omenjeno je že zgoraj. Ali razen omenjenega nam zgodovina še prča, da so bili v poprejšnjih časih štajerski Slovenci s kranjskimi Doljenci v tako imenovani slovenski pokrajini zedinjeni, zato se cesar avstrijski še dandenes „gospod slovenske pokrajine“ imenuje. Potem je znano, da je do novejših časov vsa avstrijska Istra h kranjski deželi spadala in da so bili Korošci, Kranjci in Primorci celó do l. 1848 vsi skup pod eno ilirsko gubernijo zedinjeni. Kdo torej sme trditi, da nimamo Slovenci historičnega prava do zedinjenja v eno celoto, brez katere še živeti ne moremo, kamoli napredovati? Pa ko bi tudi nič historičnega prava ne imeli, ko bi tudi kje na kaki plesnivi starini črno na belem zapisano stalo, da se Slovenci nikdar več v eno telo združiti ne smemo, ampak da moramo vedno na kose raztrgani ostati, da bi nas Nemci, Italijani in Magjari lehče hrustati in zobati mogli; ne bi to v sedanjem času, ko se narodi zavedajo in narodne pravice svoje s toliko močjo zahtevajo, da se vsled tega celo podoba Evrope preminja, prav nič veljalo, posebno pri nas v Avstriji ne, ko si je vlada sama ne samo politično in cerkveno, nego i narodno ravnopravnost na zastavo svojo zapisala. Ko se vsled tega iz ljubezni do „zati-ranih“ Judov in Lutranov maha po dozdevnih predpravica h katoliške cerkve (konkordatu) in se — notabene: ne vprašaje za historično pravo — v enomer povdarja, da duh sedanjega časa zahteva za judovstvo in luteranstvo v katoliški Avstriji toliko veljave, samostojnosti in neodvisnosti v svobodnem razvijti, kakor za katoličanstvo, pristalo bi se tudi, da bi se zatirani Slovence, če prav ne bi čisto nič zgodovinskih pravic do tega imeli, nemških, laških in madjarskih privilegovanih tlačiteljev toliko osvobodili, da bi v Avstriji, za katero toliko žrtvujejo, živeti, napredovati in po naravnem potu na narodni podlogi svobodno razvijati se mogli; spodobilo bi se, da bi se v ta namen, ko se toliko graja in odbija temota srednjega veka, tudi politično raztrganje Slovencev, ki je iz temote srednjega veka tudi politično raztrganje Slovencev, ki je iz temote srednjega veka in njegovega pravila „divide et impera — razdeluj in gospoduj“ izviral, in ki se z duhom sedanjega časa nikakor ne vjema, odpravilo in zedinjenje Slovencev v eno telo vresničilo, kajti brez tega zedinjenja mora obljubljena in zagotovljena ravnopravnost narodna za Slovence vedno le mrtva črka ostati; kdor nam Slovence zedinjenja ne privoščil, nam življenja ne privoščil, z ravnopravnostjo narodno nam v eni roki kruh kaže, z drugo nam pa neusmiljeno usta maši. Tudi pomnožena deželna avtonomija ali samouprava nam v tej reči brez združenja v admin. celoto nič pomagati ne more, kajti očitno je, da je pomnožena deželna avtonomija v našem sedanjem raztrganem stanu za veliko večino Slovencev le — pomnožena moč nasprotnikom narodnosti naše. — To vse je bilo prav dobro znano poslancem slovenskim. Razen tega so jih učile naj-novejše dogodbe na Ogerskem jasno in glasno, da narod ne sme nikdar nad svojim pravom obupati, nego rajši največjo silo in krivico trpeti, kakor od svojega prava odstopti. Učila jih je tudi osoda Jelačićevih Hrvatov in njih lastne skušnje, kako resničen je pregovor hrvaški: „Kume! ne uzdaj se ú me, nego u se i svoje kljuse!“, vendar so se od same puhle obljube, „da vlada ne misli deželne avtonomije manjšati, marveč jo še le povekšati“ zapeljati dali, da so prelomivši svoje lastne obljube in prisege, federalizmu in ž njim kronovini Sloveniji slovo dali, od vzajemnosti slovske odpadli in šli gosc. baronu Beustu pomagat državo Cislajtanijo in glasoviti njen

V Fünferheimu sem prav mirno spal, bolje kakor v Ričetvarosu, policija je ostra, samo „nohtbohtar“ me je zdramil z svojim hripovim glasom, škoda da ga nisem mogel drugi dan v obličje pogledati, ker hrcal je celi dan; jaz si nabiram fotografije vseh slavnih ljudi na sveti, od Gjurkovečkoga do Videca — ta mož mora biti, kolikor se po grlu spoznati daja — original „nohtbohterov“. Nemščina, v kateri je pel svoj: „Mojne herrrrr und ihr frauen! lost enk sogen, der Hammer hat zwölf Uhr geschlagen, bewahre uns der liber Gott vor Feuersbrunst und schmeler Todt, o heiliger Florianus auch, bewahr die Stadt vor Flammenrauch — ich will noch einmal sagen: der Hammer hat geschlagen! je pričala, da je hodil nekdanj pod nekakošnim slavnim germanistom v šolo. Drugi dan si ogledujem imenosti mesta; na rotežu še hranijo medvedovo kožo, na kateri je prvi „gestrenger Herr Marktrichter“ sedel, in s salamonsko modrostjo sodil, ko je dal copernico sožgati, ktera je točo delala. Kažejo še tudi klado, v katero so enkrat svojega orglavca vtekli, ker se je podstopil slovensko: sveto* péti. Zato so si slednjč trdega Nemca za organista izvolili. Dalje v Fünferheimu najdeš lepo birko kebrov in žuzik, posebno sorta govnačev je obilo nadomestovana. Tudi še se vidi eden steber „galg“ ali vislic — vešal, kterih niso hotli sosedom posoditi, ker so si je napravili „za se in svoje otroke“. Tudi še imajo tiste bukve v jazbečvo kožo vezane, iz kterih je varoški sodec bral paragrafe, po kterih so copernico na smrt obsodili. Druge starine, postavim: jajčeva lupina, iz katere se je lindvern zlegel, podkova konja, na kterem je jahal Mehmed Paša, ko je Fünferheim okrožil, dalje pojas, s kterim si je „marktrichter“ kile vezal, so menj važne. Nrvno življenje in ravno baš nar bolje, pa kdo more zato, saj je že Quintilian rekel: Non habitant uná pudor et fames. Z Bogom! skoro bodem sopet v ljubem Mariboru, v kterem so bolj korajzni Slovenci, kakor pa v beli Ljubljani. Pa kaj mora Ljubljana zato, saj je že moder Ljubljančan v onem letu, ko je bil kongres in je v njej stanovalo več kronanih glav in slavnih državnikov, v svoji navdušenosti, se vé po nemški izklikol: Ibljana her ober Hauptstodt von Estreich, ben sie nicht her biblichen geschlechts.

Επιχαμος.

„reichsrath“ zidati, v kterem dasitudi je v Cislajtaniji čez 10 milijonov Slovanov in le 6 milijonov Nemcev, le ustno narejena nemška večina prav „gemüthlich“ gospoduje, ter v imenu svobode in liberalizma Slovanom vse odbija, kar si žele in kar jim gre pred Bogom in pred ljudmi, nasproti pa vse zapoveduje ie sklepa, kar si nikdo ne želi, kdor je pravi Slovan in Avstrijan. Da se je ta čudna fabrika te čudne svobode, kateri je na čelo zapisano: sic volo, sic jubeo! — na Dunaji ustanoviti, svojo delavnost pričeti in novi nemško-avstrijski bundič pod imenom „Cislajtanija“ ali — kakor mu „Politik“ bolje pravi — „Cinsleut-anien“ ustvariti mogel, ima oče njegov g. b. Beust mnogo kranjskemu deželnemu zboru, zlasti pa dvalističnim poslancem njegovim zahvaliti, ki so se „neustavnega“ reichsratha ko klošč kože držali, dasiravno so se, če niso poprej še dosta dokazov imeli, že v prvi seji njegovi prepričati mogli, da trnje nemško-magjarke nadvlade Slovanom grozolja ravnopravnosti narodne nikdar nikoli rodilo ne bode. Zatorej ni celo nič čudno, da je zadnjič mojster dvalizma slovske podpornike svoje očitno pohvalil in v zahvalo in plačilo za njih zasluge kranjski deželi železnice ne odbil, ktera je že sama na sebi potrebna in ktera bo scasoma, če se v Briksno, Karlovec itd. podaljša, še silno imenitna postala. Posebno ke dar se suecki kanal prekopa in se ta železnica do Carigrada ali Tesalonika (skoz in skoz po slovanski zemlji) potegne, utegnila bi postati ena najimenitnejih železnic v Evropi, ker potem bi se blago iz bogate Indije in drugih jutrovih dežel večidel po njej vozilo. Tukaj namreč drdralo bi se iz jutrovih dežel v Nemčijo, Francijo in Anglijo po ravnem, varnem in najbližnjem potu, s kterim bi veliko bolj daljna in dražja voznja čez viharno in nevarno morje težko težko konkurirati mogla. Kar se tiče kranjske dežele, ne more ta železnica nikomur škodovati, kajti nekdanj toliko živa voznja, na Koroško je že vsa proč, in tudi kupčija z domačimi rokodelskimi izdelki je večidel že vsa prestala, ker se z mnogo cenejnimi fabriškimi izdelki drugih dežel meriti ne more.

Ta železnica torej nove škode napravila ne bode, koristila pa bo mnogo ne samo fužinam, ampak vsi gorenjski in dolejski strani, ker se bo potem vsaka stvar lehče kupila in lehče prodala. Razen tega je ljubljanska trebiška železnica tudi v stratezičnem oziru zelo važna. Kako bi jo torej g. državni kancelar svojim ministrašem — slovenskim poslancem ne privoščil, ki bi se iz Dunaja še domu ne upali, če bi kot plačilo za podpiranje nemško-magjarskega dualizma ničesar seboj prinesli ne mogli? Zatorej ni celo nič čudno, da je gori hvala in plačilo, kajti znano je, da vsak svojo mavho hvali, da je vsak delavec plačila vreden. Tudi to ni čudno, ne pregrešno, da je g. državni kancelar očitno povedal in pred vsem svetom razložil, zakaj poslancem slovenskim hvalo daje in s tolikim veseljem za ljubljansko-trebiško železnico glasuje, kajti s tem je gospod baron le pokazal, da ni kaka „pokrita rihta“, in to je lepo od njega. Čez to očitno, pred vsem svetom izrečeno hvalo tožiti sme le tisti, ki se pred vsem svetom sramuje dela, za kterega voljo je bil hvaljen. — Meni ne gre v glavo, kako bi se bili mogli slovenski poslanci tega dela lotiti, ako jim ne bi bilo največ na tej hvali in na tem plačilu ležeče. Slovenski poslanci se torej zavoljo te hvale in tega plačila ne smejo niti jeziti, niti čuditi, ker so z Novicami vred ne le z besedo ampak tudi v djanji pokazali, da „ta jim prva!“

Primorske gimnazije, njih jednakopravnost in italijanske zahteve.

Iz Primorskega. 28. maja. L. K.

(Dalje.)

Preglejmo na zadnjem kazalu še učitelje, ki so na Primorskih gimnazijah učili narodna jezika. Italijani so imeli 6 učiteljev, Slovani pa le 4; vendar bi ta razloček Italijanom na dobro, tu posebno ne poudarjal ampak le velik razloček med rednimi in nerednimi učitelji slovskega in italijanskega jezika. Slovanščina je imela le enega (na Goriški gimnaziji) rednega učitelja in tri neredne, italijanščina pa pet rednih in le enega nerednega. Kak razloček!!

Ko se bi ozirali na letošnje leto, bi se tega rednega slovskega učitelja zbirali; kajti g. P. eden izmed razšle goriške trojice, je bil prestavljen v Trst, kjer je blezo tudi prevzel slovsčini določene tri razrede. Ker se pa tam v rečenih razredih pri sedanjih uravnavi nič vspešnega opraviti ne da in ker g. P. po večem še druge predmete uči, ga ne moremo več šteti med redne učitelje za slovsčino nastavljenega. Tudi ga zavoljo tega ne moremo več mednje šteti, ker je po najvišem sklepu (10/12 1866) njemu podeljena stolica extra status ustanovljena le za toliko časa, dokler je bo potreba (auf die Zeit des Bedarfes). Ko se bodo Slovani poitalijancili ali morebiti ponemčili, rečene stolice ne bo več treba!! Izpraznjeno slovsko stolico v Gorici je pa dobil jezikoslovec, ki nima izpita iz slovsčine in na gimnaziji slovsčine tudi ne uči (razun 2 ur v III. razredu?) To je prevzel neredni učitelj*). Po tem takem bi sedaj po vsi pravici rekli: Po primorskih gimnazijah le neredni učitelji uče slovsčino, italijanščino pa redni. Pa to še ni vsa krivica, ki se na rečenih šolah Slovanom godi. Med nerednimi učitelji sta bila l. 1867 (kot tudi prejšnja leta) dva, ki nista bila v nikaki zvezi z gimnazijskim učiteljstvom. Osebnó vsa slava in čast tema možema! Vendar moram uprašati, ali je pri neredni uravnavi slovsčine v dotičnih gimnazijah mogoče, da bi jo pri najboljši volji vspešno poučevala bila? Kje je vzajemnost raznega uka, ki jo osnovni učni načrt na mnogih mestih posebno povdarja? Ali je mogoče, da bi taki učitelji zlasti v viših razredih dajali dijakom primerne naloge, kterih pojem se kot učni načrt tirja vjema z drugimi učnimi predmeti ali se vsaj nanje naslanja! In koliko kličajev bi še nastvil, ki bi vsi očitno pričali, kako se slovanščina zanemarija

* V zadnjem času je na goriško gimnazijo poklican Slovenec suplent g. Z. Toraj bi bila po tem tacem dva učitelja slovsčine. Dostavek vred.

italijansčina pa z vso skrbljivostjo na prsih goji in kot zapovedani jezik Slovanom sili.

H koncu že jako preobširnega sestavka bom ob kratkem pregledal celo učiteljstvo naših gimnazij. Ta pregled priobčiti je bil izprva tudi edini moj namen, ko sem „Slov. Nar.“ bil obljubil v dotičnem pretresu razupiti italijanske prošnje o Pazenski gimnaziji. Pokazati hočem, da Italijani še za sedanje šole nimajo dosti učiteljev ter da bi jih jim potem še tem bolj pomanjkovalo, ko bi vlada iz gole pristranosti njih voljo spolnila in v Paznu ustanovila višo italijansko gimnazijo.

V zadnjih letih je učiteljstvo na primorskih gimnazijah bilo tako-le razdeleno:

Goriška gimnazija.					Tržaška državna gimnazija.				
Leta	Ravnatelj	Redni učitelji	Neredni učitelji	Kateheti	Leta	Ravnatelj	Redni učitelji	Neredni učitelji	Kateheti
1862	1	9	4	2	1862	1	11	4	1
1863	1	10	4	2	1863	1	10	6	1
1864	1	10	6	2	1864	1	10	3	1
1865	1	8	4	2	1865	1	11	2	1
1866	1	10	5	2	1866	1	10	3	1
1867	1	11	5	2	1867	1	11	1	1

Tržaška mestna gimnazija.					Koperska gimnazija.					
Leta	Ravnatelj	Redni učitelji	Neredni učitelji	Kateheti	Leta	Ravnatelj	Redni učitelji	Začasni učitelji	Neredni učitelji	Kateheti
1864	1	4	5	—	3	1862	1	5	1	7
1865	1	6	5	—	3	1863	1	5	1	6
1866	1	5	4	1	3	1864	1	5	1	6
1867	1	1	8	1	2	1865	1	5	1	5
						1866	1	5	1	5
						1867	1	7	1	3

Priobčena kazala kažejo, da Goriška in Tržaška državna gimnazija ste bile med višimi zadnjih 6 let naj bolj redno preskrbljeni z rednimi učitelji. Zlasti pri Tržaški so se te razmere od leta do leta zboljševale; leta 1862 in 1863 je imela ona več suplentov le zato, ker je I. in II. razred bil razdeljen v vstrična razdelka — nemški in italijanski. Goriška gimnazija je imela skoraj vedno redno število rednih učiteljev, kar je pa prepičlo za ondešnje vsaj nekoliko priznane razmere, namreč z ozirom na razredni poduk deželnih jezikev, ki so ga narodni učitelji po prevelikem trudu pribojvali l. 1861 (Ministerski ukaz od 8./10. in od 22./8. 1862). Prvi in drugi gim.razred sta tudi zadnja leta skorej redno razdelena v slovensko-nemški in italijansko-nemški razdelek. Žalibože, da slovenskih učencev ne podučujejo navadno slovenski učitelji, ampak trpinčijo jih tuje, ki besedice slovenski ne razumijo! To velja še v.veči meri kot prejšnja leta za sedanje šolsko leto (1868). (D. d.)

Dopisi.

Iz Ormuža, 23. julija. rr.—. Prva narodna veselica v vrtu gosp. Štörger-ja je bila kaj izvrstno vredjena, akoravno so protivniki, kakor po navadi, vse sile napenjali jo preprečiti; postavim je bila igra „ultra“ že mesec dni okrajni uradni poprej predložena, da bi bila za ta večer (19. julija) dopuščena, pa ni bilo tik to „besede“ nobenega odgovora. Bili so primorani gospodje vreditelji se po telegrafskem potu do graške namestnije obrniti, ktera je potem spet po brzozjavu brez vsake ovire dopuščenje dala.

Vsemu temu vkljub bilo je preko 1000 ljudi zbranih, ktere so izvrstna muzika pod vodjem g. Prohaska iz Varašdina, pevsko društvo ljutomerske čitalnice in pa govori nepopisno zanimali in radovali. Posebno govori so bili neprecenljivega uspeha, ker so v precej gosti nemškutarški šumi narodni ideji prvo pot v tem kraju prokrčili. Govorili so gospodje: Bož. Raič, dr. V. Zarnik, dr. J. Ploj, Ivan Kukovec, A. Jesih in pa g. Vladič iz Varašdin-a. Govorili so vsi z odra. Prekrasen je bil govor Raičev za slovensko skupino, kteri je zbrano množico tako navdušil, da je z burnimi, večkrat ponavljajočimi se živioklici in ploskanjem to najiminitnejše misel naše politike sprejela. Jako je tudi zanimal g. dr. V. Zarnik občinstvo stem, da je dokazoval, da so Ormužani čisti, pošteni Slovenčki, samo da še niso tako izbujeni, kakor drugod, kajti se še čuje neprenehoma strašno narodno smršanje, akoravno je v celem Ormužu samo 7 čistih rojenih pravih Nemcev i. t. d. — G. dr. J. Ploj je napil zdravico Sloveniji v svoji celoti, g. Kukovec je drastično opisal kmečkega nemškutarja, ki se večidel iz „abšitaja“ in „ulavbarja“ izleže. Jedro in konec vsakega govora je pa bil, da naj gotovo nihče ne zamudi priti 9. avgusta na slov. tabor v Ljutomer, kteri je tudi po vladi dopuščen. Zadnji gosti so se še le drugo jutro pri belem dnevu ločili. Naj iskrenajšo hvalo pa izrekujem gospodoma Gruškovnak-u in Štörger-ju, ktera sta nam tako krasno in koristno narodno veselico priredila.

Iz Slatine pri Rogatcu, 23. julija. —?— Ni bilo še besedice brati v „Slov. Nar.“ iz tega tako imenitnega kraja; in vendar je tukaj v polletne m času skoraj tako živahno življenje, kakor v pustu na Dunaji. Posebno ta teden drvi gospodo s polnimi mošnjami iz vsih krajev vkup k imenitnu-mu tako imenovanemu „Annen-Ball“. Najdeš tukaj liberarnega Nemca, ošabnega Magjara, kakor zatiranega Slovana; vse je polno, poprašuje se, kam se bo vteknil, kdor še pride? — Tudi nekteri visokocenjeni hrvaški in slovenski prvaki so bili in so še tukaj. Med drugimi imenujem le jugoslovanskega mečana biskupa Strossmaier-ja, ki je še tukaj. Zelo veseli smo ga okolo živeči Slovenci, in se srečne čutimo, takega moža v svoji sredini imeti! Njegova uljudnost, prijaznost se ne da popisati! Le neki otožni občutki človeka spreletavajo, če premišljuješ tega blagega, visokoučnega Jugoslavana, pa ti v spomin pridejo vse britkosti

ktere mu dolgo ne bi Magjari, ampak sinovi njegovega naroda, kterim je on že neštivilne dobrote skazal, in še skazuje, kteri narodu gotovo edino pravo dobro želi; pa zaslepljeni Magjaroni ga ne spoznajo! Poleg tega moža, pred kterim se naj vsaka slovanska glava odkrije, vidiš kot zvestega spremljevalca značajnega učnega kanonika dr. Račkega, predsednika jugovanske akademije; še mlada, pa bistroumna glava. Slišal sem, da sta ta dva moža 21./7. obiskala učenjaka Trstenjaka v Št. Jurju, kjer se je še več Slovencev zbralo. — Najdeš tudi tukaj državnega poslanca vrlega dr. Razlag-a, odišel je že dr. Dominkuš itd. Dobro je za človeka, ki se leto in den trudi in mora mestni že celo pokvarjeni zrak požirati, da zapusti za nekaj časa zidovje, in se tukaj sem na Slatinske toplice poda, kjer ga hladivna kislava voda, daleč po svetu znana, zopet okrepča; saj ima tudi tukaj zadosti zabave; pa kaj pravim? pa res zadosti za nektere, za vsakega ne za Slovane! Imaš tukaj zadosti gostilnic z dobrimi, dragimi jedmi in kislim vinom, nemško gledišče, ki se pa malo obiskuje izvrstno vsakdajno dvakratno godbo, ki letos prvokrat, pa redko ktero slovansko zaigra; imaš kavarno tu na mizi leži 25 časnikov, ali premetaval jih, kakor dolgo hočeš, najdeš le samo — že več ktere! Prebrisani Nemec ti dobi tukaj časnik ktereга koli si njegovo srčice poželi. Magjar ima svoje, za nje je dobro preskrbljeno; Lah i obilno, in pripelji Francoza hitro mu lahko francozki list v roko pomoliš; le Slovenec in narodni Hrvat, če hočeta v kavarni brati, kaj narodnega v svojem jeziku si morata časnik s seboj prinesiti! Tedaj Slovenec, na ktereга zemlji Slatina izvira, in Hrvat, ki je najbližnji sosed Slatine, le pol ure je do meje, se tukaj ne poznata! Pravijo, da deželni odborniki štajerski določijo časnike, ki se naj naročijo; če je to res, tedaj Vas poprašam, Vi deželni odborniki, tukaj pred svetom, kje je Vaša, od Vas samih toliko hvalisana ravnopravnost? — Če boljega ne znate, ste očitni krivičneži! Kako lep denar Vam nase Slatina, ki na slov. zemlji stoji, Vi pa nas Slovencev in Hrvatov, ki tudi lepi denar tukaj pustijo ne poznate! Domačin je v domači deželi tujec! Izmed nemških listov, ki naše zadeve branijo, je prostorček naša, edina „Politik“, cerkvenega tudi ovi gospodje niso kтели nobenega trpeti, pa ker se je nekdo posebno zato potegnil, so bili tako milostljivi, da pustijo „Volksfreund-a“ v kavarno dohajati. Tako se godi na Slatini; če ne verjameš pridi gledati; pa svetujem Ti, da vzameš zadosti papirnatih metulčkov seboj; kmalo boš okusil, kako hitro izletajo!

V Trstu 20. julija. A. M. [Izv. dop.] (Tržaška rovarija pa italijanski list „Cittadino“.) Nikakor se ne da dostojno pojasniti, da viša vladna oblast ni vseh prežalostnih dogodob o pravem času zatrla. Celotni mestni podžupan konec svojega telegrama dunajskim listom poslanega naravnost izreče, da se le jedna primerna stvar ni bila storila za odstranjenje tolike nesreče. Vlada kot vlada je dolžna varovati slednjega državljana, ona je odgovorna za življenje vseh, kteri bi bili po rovarko napadeni, kot je podkupljena in podkujena drhal italijanska zadnje dni napadala slovenske okoličane. Viša oblast je tudi zavezana vse odpraviti in v prvem hipu zatreti, kar bi množilo razdraženost med raznimi državljani. Tega pa niste storili niti mestna niti vladna oblast. Ne jedna ni podkupljeni stranki mestjanski prepovedala jih žaliti in dražiti z grdimi psovki; ne jedna ni zatrla in s zidov potrgala onih ostudnih mrtvaških listov, kterih očitni namen je bil razkačevost zaslepljene italijanske drhali množiti. Niti mestna niti vladna oblast ni v torek okoličanom naznanila, da njim ni treba proti večeru na stražo priti, in vendar je bilo to obeh oblasti sveta dolžnost; tudi ste imeli obe dosti časa, okoličanom naznaniti, da so stražo prevzeli c. kr. vojaki. Dotični okoličani bi ne bili prišli v mesto. Ko so pa prišli in se na glavnem trgu pred orožnico zbrali, kjer jim pa orožja nočejo dati, je bila presveta dolžnost rečenih oblasti okoličane pred ljuto množico varovati. Oni ste odgovorni za vse zlo, da je drhal pri svitem solnci razsajala kot divjaki med divjo zverino. Više oblasti dolžnost je bila vse ostudne laži, ki jih je skrivna klika med ljudstvo nalašč trosila, pojasniti in zatreti, kajti one so med okoličani in mirnimi meščani bojazljivost širile, sovraštvo narejale in množile, nepremišljeno italijansko drhal pa šuntale še bolj razuzdano postopati. Viša oblast je s svojo nemarnostjo zakrivala, da se ponočni boj v ponedeljek ni zatrl. Ker pravijo, da so že o poldan vedeli o vsem naklepu, je bila njena sveta dolžnost, vso drhal, vso zbrano množico razgnati, pa precej ob osmih zvečer, ko se je zbirati jela. Se bi bila drugikat zbrala, je bilo treba jo drugikat, tretjikrat razgnati, ne pa gledati in do polnoči jo pustiti na okolične stražnike čakati. Ker pravijo, da je tudi podžupan bil že o poldan zvedel o rečenem naklepu in da je sam šel k policijskemu ravnatelju zastran primernih priprav za odstranjenje vsaktere nesreče, se mi njegova telegrama še bolj čudna zdita. V prvem odstavku pravi, da je „vse napačno in narobe“ (é nel suo contenuta del tutto falso e svisato), kar so telegrami v „Wiener Zeitung“ in v obeh Pressah prinesli. Ali podžupan morebiti ne ve, da je neštivilna drhal z revolverji, z nožmi, z bodalci, z tolkači čakala na okolične stražnike in sicer več ur po vrsti. Dunajski telegrami so pa tudi o tem govorili, da so Italijani na okoličane čakali in jih napadli. Pri njih je bil le izraz Italijani neprimeren, ker se je le podkupljena ali zaslepljena drhal (ne pa vsi Italijani Tržaški, kterim poštenjakom se taki krvavi boji enako studijo kot nam) na okoličanske stražnike čakala.

Dalje pravi podžupan, da je policijska straža boj začela, da je ona streljala itd. S temi besedami tu podžupan vse laži italijanske klike in njene drhali očitno za laži okličje; žalibog! da prepozno. Zakaj se ni oglasil, ko je italijanski list „Cittadino“ z omenjeno kliko ravno tako grdo lagal, kot večerajšnji list laže. Zakaj tudi Cittadino ne popravlja iznova izmišljenih laži? Zakaj vendar ni s posebnim naznanilom preklical onih grdih besedi, ki jih je zaradi večje razdraženosti italijanska klika pisala na znane mrtvaške listke. Saj so druge pozive kaj pogostoma v mestnem zboru kovali!

Da se razdraženost še ni popolnoma podela, se je očitno videlo pri večerajšem pogrebu od Italijanov usmrtenega kadeta Aleksandra Suše. „Omikana“ italijanska drhal („omikano in mirno!“ jo Cittadino najrajše imenuje) je napadla okoličana, ki se je mislil pogrebskega spreveda vdeležiti, da je

moral v bližnjo veliko vojašnico pobegniti. Rojanski gospod župnik je dobil brezimno pismo, v katerem mu poredneži žugajo in pravijo, da ga bodo danes (v nedeljo) napadli!

Cittadino pa v listih št. 164 in 165 svojo staro pesem gode. Vse podtikuje panslavistom in duhovnikom, psuje pa posebno duhovščino kot da bi bila zaslepljena in strastna in neomikana! Bog nas varuj one italijanske omike, ktera se je v preteklem tednu tako pogostoma kazala v vsej svoji ostudnosti. Cittadino mora imeti prav čudne pojme o olikanosti, ker si jo tako misli, s kakoršno se je bahala „njegova svobodoljubna, mirna in po napredku hrepeneča“ italijanska drhal! Iznova moram reči, da se je slovan-skim odpadnikom, Cittadinovim pisacem, pamet zmešala.

Kako vse drugače so govorili in sklepali izvoljeni zastopniki naših okoličanov pri večerajšnem shodu na Občini. Italijanom se bodo nosovi vi-hali, da so čvrsti slovenski zastopniki z mirnimi besedami in tehtnimi raz-logi zavrnili grdo strast italijanske klike, ki se na skrivnem in očitnem na-penja slovenskih okoličanov čast in poštenost pred svetom in cesarjem očr-niti! Ko pride dan plačila in pojasnila, bodo dognane sodnijske razsodbe občinstvu pokazale prekanjeno zvižaje nekega skrivnega „komitata d' azione“, — če ni kaka siciljska „kamara“ X.

Iz Gorice, [Izv. dop.] N. Kakor je znano, pometa naša „Domovina“ že dalje časa pred lastnim pragom. Lahko bi se dalo zračuniti, koliko me-telj je že poglodala, dalo bi se tudi do pičice povedati za koliko čednejši je Slovenija, odkar ona koledovaje po njej potuje, pa to ne spada v naše raz-zore, tedaj prst na usta! Začela je v 29. listu nasprotnice državnih poslan-cev na oder spravljati, in to častno mesto je doletelo tudi našo mladino in gledé na politiko njej enake moze, ki so sicer po vseučiliščih*) klopi glodalii. pa niso tako srečni, da bi ž njo vred iz „religions-respective schulfonda“ kašo zajemali. V kliko teh plitvih revčkov je spravila tudi nek zavod, kte-rega pa ne imenuje po imenu, naj brže zato ne, ker ne nosi zlate ali pa sreberne firme. Mi se predrznemo jo prositi, da naj se drugoč, kedar z metlo vanj povoha, oglasi, če ne bi jo utegnila tihotapec pristojna osoda doleteti.

Za danes pa rečemo njej in njenim sodelavcem to: Pustite nas pri miru! Pometajte kje drugod, kajti mi imamo hvala Bogu dovolj mož, ki bodo skrbno snažili, če zasmetimo. Tam brskajte, kjer se nam in našej dr-žavi nevarna stranka kaže, po ulicah brisajte z ogljem načrtane: „Evviva l' Italia!“ tam povzdignite glas, kjer mora slovenski ratar in barantavec dr-žavnega zločinca rediti in mastiti, tam trkajte, kjer se Slovincu vrata zapir-ajov, duri našega zavoda pa pri miru pustite. Ali smo mi našemu jeziku kos ali ne, o tem ne gre vam soditi, ker vas ni kolikor je nam znano nihče sodnika postavil, če pa mislite da, opričajte se s potrebnimi dokumenti, pa bode konec besedi. Škodovali vam doslej nismo, kak goldinarček je pa vlni vendar iz našega zavoda v vaš žep romal. Da bi pa mi vas in vaš list pri-poročali in vaši politiki krese žgali, tega nikar od nas ne pričakujte. Svet je že tak, da stvari iz vam neljubega stališča gleda. Da niste vi v vaše plode tako zaljubljeni, bi bili gotovo že spredvideli, da ni vse zlato, kar vaši predali hranijo. Denimo, da smo mi res „smrkovci“, vsi slovenski čas-nikarji, ki so vas že dovolj oberali, vendar ne bodo „srboriti kratko-umni ferkolini brez narodne in občne omike“. Ni še vse vbrana godba, kar nekterim ušesom prijetno doni.

„Dom.“ ima, kakor vsi ljudje njenega kroja, dokaj ogleduhov, ki jej vse, bodi si belo ali črno, resnica ali laž pod nos nosijo. Da se jej to dobro poda radi verujemo, čudno se nam pa zdi, da je ravno na takega možičeljna naletela, ki ni niti sposoben sam kaj dobrega splesti, niti pri družih nakup-ljenega obdelati. Ako že hoče „Dom.“ po tujih hodaljah hoditi, naj se jih vsaj tam omisli, kjer zvedeni delavci gibčne roke sukajo. Dalje, naj „Dom.“ v tolažbo njene vesti vé, da mi, akoravno smo plitvih možgan, Husa in ka-toličanstva nismo nikdar v isti lonec metali. Za danes prenehajmo, drugoč se pa bomo o tem dalje pogovarjali in botri „Dom.“ levite brali.

V Londonu, 20. julija. [Izv. dop.] Huda vročina, ki že tri mesece britanske otoke prepeka, še nikakor ne prejemlje, temu vedno večja narašča. Letas je tukaj prav nenavadna suša in v veliki soparici vse trpi, posebno pa uboga živina, česar poprej nikoli tukaj nisem videl in si misliti nisem mogel, našel sem zdaj ob različnih prilikah po južni Angliji, namreč poglodane in celo rujavo posušene in požgane pašnike, ter mnogo stradajoče živine. Rana setva še ni bila preslaba, pozna vendar, posebno oves, ne velja nič; zeljad, ki se ne poliva, je popolnoma povsahnila, in ubogemu ljudstvu bode le malo malo zemeljskega boba ali krompirja priraslo. Londonski parki, ki so navadno najlepši kras tega mesta, so zdaj večidel suhi in rujavi, kjer je prej lepa tra-tnica bila; mnogo drevja vseha ter pada rujavo listje kakor v pozni jeseni. Kake dvakrat je prišla mala nevihta z dežjem, pa ta je komaj dobro prah premočil, toplota pa se nikakor ni spremenila. Zato se potuje zdaj še bolj kakor navadno v tej dobi, namreč h koncu saisona, iz Londona na vse strani posebno na Kontinent. V zahvalo prvim umetnicam in umetnikom so posebno opere bile v tej sezoni izvrstne in gledišča natlačena v kljub vsej soparici ktere ni bilo odpraviti, dasiravno imajo londonska gledišča, kakor vsa takoš-na poslopja najboljšo ventilacijo. Umirajoči parlament je zelo nevoljen da za-radi nakupičenih opravkov že koj brž urediti ne more, zato trga in kuje svojo nalogo kakor dobro more, da se je na skoro reši. V copernijskem kotlu, v katerem se cerkveno vprašanje kuha, zlo vreje in vedno se še bolj k ognju pripihuje; počele so se zato pod krilom Reform League zopet ogromno javne demonstracije in procesije v Hyde Park. Včeraj, v nedeljo popoldne je šla velika procesija skoz nekoliko glavnih mestnih ulic ter se ustavila in zbrala pri reformskem drevesu (Reformer's Tree) v Hyde Parku k nagovorom kako podpirati z vso simpatijo predloge Gladstonove ter protestovati proti ravnani gosposke zbornice, Disraeliju in njegovi stranki. Na nekterih zastavah, ki so se v procesiji nosile in v zraku vihrale, bili so napisani „proč z cerkvenim ta-*) Vseučilišče, vseučilišče, „Dom.“ bi ga bilo treba. Nikdar ni nobenega „po-vohala.“ Hinc illae lacrimae.

borom! proč z škofi!“ „Down with the Ecclesiastical Encampment! Down with the Bench of Bishops!“ Med tem ko se je ljudstvo zbiralo, svirala je zato najeta banda znane ljudske pesni in nekteri so pevali travestijo litanij-am anglikanske cerkve, iz ktere šale tukaj le en stavk posnemen: Od vsa-kega monopola, dobri Gladstone reši nas! In o Dizi, (Dizzy, Disraeli) vari tvoje oko, stari fantalin! da tvoja veličast ne bo pometena z metlo javnega mnenja. — Slišaj to, o Dizi! itd. naprej imajo te litanije mnogo šaljivega in zbadljivega, kar tukaj v prestavi ponavljati bi vse nemogoče in zastoj bilo, to vendar je za primer kakor svobodno ljudstvo Anglijsko svoje misli in tirjatve javlja. — Posebno izvrsten in jedren govor John Brightov v Limerieku na Ir-skem, o irskih in anglijskih zadevah a naj bolj cerkvenem vprašanju, provzročil je mnogo sensacije in komentacije, a bil je sprejet z veliko pohvalo od strani vsacega svobodomislečega Irčana kakor Angličana; prav Bright je, ki dela most k porazumljenju med Angličani in Irci ter bode pri vsem Gladstonu desna roka.

Politični razgled.

Od vseh vetrov, celo iz Amerike so došli te dni na Dunaj nemški strelci, ki so doma čevlje obuli, zeleno sukajo oblekli in puško na ramo vrgli da bi za nemško domovino tukaj na Dunaji v tarčo streljali, Dreher-jevo pivo pili, drug družemu napivali, drug drugega slavili in povečevali in po-tem zopet razšli se v ponosni samosvesti, da so zopet enkrat govorili in si ploskali. Zanimljivo je, kako vladni in nevladni ljudje ne vedo kaj bi rekli in storili, ali je ta shod političen ali samo „bratovsko“ zbranje, kako denes pripovedujejo, da se vlada boji Prusije in hoče cenzorizirati z bobni razstaviti, da bodo vsak preglasen in prepolitichen govor zadušiti, jutri pa se bere, da je „ljubljeni rošitelj Avstrije“ g. Beust, kterega so saski strelci za svojega starosta volili, poslal kot svoje častno darilo podobo ljubljene matere „Ger-manije“, (ne „Avstrije“) kar je za avstrijskega državnega kancelarja pomenljivo. Tudi minister Giskra je popravljen in pomnoženo ponovil svoje velikonemško srce in ga iztresel, kakor nekaj v Pavlovi cerkvi v Frankfurtu, pred nemškimi strelci. Kakor se „Tagp.“ brzojavlja, je nazdravljaval v „nem-škem Dunaji na nemški reki nemškim kolenom vseh nemških pokrajin“. Za-znamovajmo si Slovani vse te zlate besede, zapommimo si kaj govore in kam merijo vladni možje, kaj njeni listi pišejo. Stara vladna „Presse“ na pr. pravi: „Naloga nemštva je boj zoper elemente, ki nas hote v barbarstvo na-zaj pehniti“. „Če nam Nemčija roko podá, prinesemo jej za doto lepo plavo Donavo“. In ob Donavi stanujoče druge narode, ne? Kakošen ogenj v streho bi bil v očeh stare „Presse“ takošen krik, ko bi naših časopisov eden analogično rekel: „Če nam Rusija roko podá itd.“ To se vé, po jeziku in na-vadi navidez — liberalnih nemških mož v našem cesarstvu se prestavlja iz-rek: „gleiches recht für alle“ kateri izrek „Pr.“ na nesramnem čelu nosi v latinsko: quod licet Jovi non licet bovi, — ali pa; duo cum faciunt idem non est idem. — Privoščimo Nemcem gotovo, da se veselje obilnih fraz, privoščimo jim, kar sebi želimo, namreč istinite svobode, — učimo pa se iz vsega, da so taki Nemci, kakor se v Avstriji kažejo žalibog skoraj a priori, naši nasprotniki, da moramo tako Slovani sami v sebi in svojem edinstvu, v solidarnosti iskati moči in rešitve.

„Pol.“ je priobčila te dni obrazec (schimmel), kterega je pustila c. k. namestnija v Pragi tiskati in razposlala posameznim občanom in okrajem, naj bi se tú izpolnili in potem poslali ministerstvu kot zaupnice in peticije. Naj tú razglasimo le nekoliko stavkov iz te lastne vladine pohvale: Sprevelika večina avstrijskih prebivalcev je z radostnim veseljem pozdravilo decemberske postavne . . . obdarovani s svobodomiselnimi zavodi pogumno bodočino pričakujejo, radi nosijo državna bremena, ktera so jim pretekli časi naložili . . . Toda težka žalost in pravična nevolja se lotuje teh zvestih prebivalcev, če morajo vsak dan videti in slišati, kako se v lastni deželi narodne in feudalne agitacije prote tem postavam zaučevaje jih in prizadevaje se podreti jih . . . Očitno pred svetom moramo izreči, da ustavini nasprotniki naše kronovine nimajo nobene pravice nas prezirati in v imenu vse dežele govoriti. Naj blagovoli slavna o. kr. vlada nanašaje se na zaupanje krone in ljudstva, nezmo-čena po nepravilnih tirjatvah neustavnih nasprotnikov in neglede na nesli-šane prevzetovanje duhovstva — do zadnje pike in brzoma izvršiti temeljne postavne in one od 25. maja t. l. itd.“ Srenjam ni treba drugega kakor za-pisati svoje ime in nabrati nekoliko podpisov in najeistejše zaupanje do vlade je — narejeno.

Zaostanki neposrednih davkov na Českem znašajo za tekoče leto blizo 1 milijon gold. Tudi posrednih davkov teče manj v drž. blaginico.

Kar se dozdaj vé, ni dosegla tržaška deputacija na Dunaji svojih namenov. V Trst se bo poslala preiskovalna komisija.

V Belemgradu se nadaljuje tožno obravnavanje proti knježevim mo-rivcem. Nenadonci in Radovanovič trdita, da sta le prisiljena izpovedavala in pripovedujeta grozovitne stvari, kako se je ž njima postopalo. Tepež, v vklepanje klado ni še vse, kar jima je besede iz ust pulilo. Sodnija pa noče njihovih sedanjih trditvev niti v zapisnik deti. — Andrej Milojzevič, za kterega je javni tožnik smrt nasvetoval, je med tem umrl na jetiki. — Včeraj je bila brž ko ne sodba storjena.

V anglijski gosposki zbornici je priznal lord Malmerbury, da je res nasvetovala ruska vlada, naj bi se nekatere razpokajoče se krogle v vojskah ne rabile. Temu je pristavil: Ta nasvet je ruski vladi v čast, pruska vlada je pristopila k nasvetu, vojaška komisija se bo v Peterburgu sešla, da se bo o tem posvetovala. Dunajski listi pa se posmehujejo.

Uporniki na Kreti se večidel srečno in vpešno branijo svojim turš-kim nasprotnikom.

Razen španjskih homatij se naznanja velika zarota proti Juarezu v Mehiki in punt v Braziliji.

Iz Ptuja.

Po §. 8 pravil in vsled dotičnega skupščinskega sklepa od dne 14. julija t. l. se sklicujejo vsi prečastni društveniki k občnemu zboru na dan 6. avgusta t. l. ob 10. uri pr., da se posvetujejo o premembi čitalničnih pravil.

Zvečer velika beseda v Čitalnici. Dijakom in bogoslovcem je ustop v čitalnico brez plačila dovoljen.

Čitalnica v Ptuju dne 22/7 1868.

Ravnatelj.

Dunajska borza od 27. julija.

5% metalike 59 fl. 20 kr.	Kreditno akcija 211 fl. 30 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 59 fl. 25	London 113 fl. 75 kr.
5% narod. posojilo 63 fl. 25 kr.	Srebro 111 fl. 35 kr.
1860 drž. posojilo 66 fl. 80 kr.	Cekini 5 fl. 42 1/2 kr.
Akcije narod. banke 783 fl. — kr.	